

De lange parlementaire geschiedenis van de Wet op de lijkbezorging

En dagelijks worden de crematieovens opgestookt

De Wet op de lijkbezorging kent een parlementaire geschiedenis die ruim veertig jaar omvat. Niet iedereen die er vanaf het eerste uur mee bezig was, heeft mogen meemaken dat de wet in het Staatsblad verscheen. De coördinerende ministers waren in elk geval geen lang leven beschoren.

MICHEL KNAPEN, JOURNALIST

Als de Begrafeniswet van 1869 (Stb. 65) de respectabele leeftijd bereikt van bijna tachtig jaar, begint het in het parlement te kriebelen. Meerdere malen is deze wet aangepast, waardoor het overzicht is zoekgeraakt. De ingrijpendste wijziging vindt plaats in 1955, als de wet zich niet langer alleen richt op het begraven van lijken (en begraafplaatsen en begraafrechten), maar ook op verbranding en balseming van lichamen. Dan krijgt de Begrafeniswet ook een andere naam: de Wet op de lijkbezorging (Stb. 390).

Maar voor het parlement is dat niet genoeg. De bestaande wet ontbeert door allerlei nieuwe regels samenhang, verscheidene bepalingen zijn sterk verouderd, andere hebben hun betekenis verloren. In 1949 wordt de (eerste) Commissie-Kan (naar haar voorzitter mr. J.M. Kan) ingesteld, die in haar rapport uit 1950 dan ook stelt dat er een algehele herziening van de Begrafeniswet zou moeten komen. Die wens zal doorklinken tot in de jaren negentig, wanneer ze bewaarheid wordt.

Het verlangen van de Commissie-Kan wordt gehonoreerd, en de (tweede) Commissie-Kan gaat aan de slag om invulling te geven aan de algehele herziening. De minister van Binnenlandse Zaken vraagt met nadruk aandacht te besteden aan de crematie, waarvan de bepalingen tot dan toe weinig soepel zijn. Een interim-rapport dat de commissie in 1957 aanbiedt, bevat enkele nieuwe regels over het verbranden van lijken. Omdat de Staten-Generaal nog aanvullende vragen hebben over de crematie, leidt het eindrapport niet tot een indiening van een wetsvoorstel. In plaats daarvan wordt de (derde) Commissie-Kan in het leven geroepen. Deze brengt in 1965 haar eindrapport uit, waarin een volledige gelijkstelling tussen begraving en crematie wordt beoogd. Overigens is de crematie al in 1955 erkend als een geoorloofde vorm van lijkbezorging, terwijl in 1968 haar uitzonderingspositie wordt opgeheven.

IN HET HARNAS

Het is minister Koos Rietkerk van Binnenlandse Zaken die midden jaren tachtig uiteindelijk de Kamerbehandeling voert, hoewel het wetsvoorstel al (pas!) in 1971 bij de Tweede Kamer wordt ingediend. Door een rare speling van het lot zal hij de afronding van de Wet op de lijkbezorging niet meer meemaken, omdat hij in 1986 in het harnas sterft. ‘Het principiële karakter van het thema lijkbezorging heeft tot een diepgaande en langdurige gedachtewisseling geleid’, zo verklaart hij de trage behandeling van dit dossier. De opvattingen over het overlijden lopen uiteen en hangen samen met mens- en godsdienstige opvattingen.

De nieuwe Wet op de lijkbezorging wil ruimte laten voor ieders opvattingen. En ook zij die beroepsmatig zijn betrokken bij de lijkbezorging hebben grote belangen bij een praktische regeling, zo wordt de trage behandeling verantwoord. *L’Histoire se répète*: ook de totstandkoming van de Begrafeniswet van 1869 duurde erg lang: maar liefst zeven ontwerpen werden toen voorgelegd aan regering en Kamer.

Volgens Rietkerk kent de lange parlementaire behandeling nog een oorzaak: de groei van en de toegenomen aandacht van minderheden met specifieke wensen ten aanzien van lijkbezorging. Maar ook de behoefte een nadere regeling te ontwerpen voor de gevallen van kennelijke verwaarlozing van graven en de sterke toename van het aantal orgaantransplantaties, leiden eerder tot vertraging dan tot versnelling.

AS VERSTROOIE

Aan alles komt een einde, óók aan deze geschiedenis. De Wet op de lijkbezorging van 1991 – 42 jaar na de eerste Commissie-Kan – wijkt op een aantal belangrijke punten af van de Begrafeniswet van ruim een eeuw geleden. Bij een crematie hoeft de lijkschouwing niet langer door

CREMATORIUM VEUSEN

de gemeentelijke lijkschouwer te geschieden, maar kan ook de behandelend arts dat doen. De vorm en inrichting van de modellen van verklaringen van overlijden worden uit de wet gehaald en ondergebracht in een AMvB, wat een flexibele aanpassing mogelijk maakt. Het voortbestaan van een uitsluitend recht op een graf is niet langer een automatisme, en het uitsluitend recht dat op een graf berust kan bij kennelijke verwaarlozing van dat graf (onder voorwaarden) komen te vervallen. De regionale inspecteur van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid krijgt taken toebedeeld op het terrein van opgraving van lijken, ruiming van graven en aanleg en uitbreiding van gemeentelijke begraafplaatsen. Crematoria moeten nu elke dag die geen zondag of feestdag is hun ovens openstellen. En wie as wil verstrooien, heeft niet langer toestemming

nodig van de officier van Justitie. Sectie kan worden verricht zonder toestemming van de overledene of zijn nabestaanden, mits dit geschiedt in het belang van de volksgezondheid. En sectie kan worden verricht door een geneeskundige, zolang een andere geneeskundige maar de dood heeft vastgesteld.

De minister van Binnenlandse Zaken die uiteindelijk haar handtekening zet onder de Wet op de lijkbezorging, is Ien Dales. Drie jaar later overlijdt ze. In het harnas. +

Bron: Wet op de lijkbezorging, editie Schuurman & Jordens, nr. 29, Zwolle 1992, p. XVII-XXIX. Bewerkt door mr. W.G.H.M. van der Putten.